

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертацію **Новікової Ольги Олександрівни** *«Просте ускладнене речення в сучасній українській літературній мові: структура, семантика»*, подану до спеціалізованої вченої ради Д 32.051.02 у Волинському національному університеті імені Лесі Українки на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 – українська мова (м. Луцьк, 2021. – 467 с.)

На сучасному етапі розвитку лінгвістики актуальним є вивчення механізмів взаємодії мовних одиниць з мовним оточенням, що впливає на особливості реалізації її семантичних відтінків. Важливим є посилення уваги до питань використання мови в мовленнєвій взаємодії комунікантів. Привертає увагу не сукупність мовних засобів, що репрезентують позамовний зміст тексту, а індивідуально-особистісні властивості та якості як мовця, так і реципієнта: їхні переконання, мотиви, оцінки. Відбираючи мовні засоби, автор завжди орієнтується на адресата в прагненні донести до нього зміст з максимальною переконливістю. Зорієнтованість на особливості формально-синтаксичної будови, семантико-граматичної організації в поєднанні з функційними можливостями речень у комунікативному та прагматичному аспектах дає змогу адресантові здійснити їхній комплексний опис та виявити специфічні риси реченнєвих побудов. Тому сьогодні потреба в актуалізації компонентів семантико-синтаксичної структури речення зумовила функціонування таких синтаксичних конструкцій, основна мета яких – увиразнення інформативної значущості повідомлюваних явищ дійсності. Саме до таких синтаксичних конструкцій належать різноманітні ускладнювачі, що порушують лінійну цілісність реченнєвої структури, – вставлення, відокремлення, звертання, однорідні члени речення. Ці синтаксичні утворення по-різному потрактовано у сучасному українському мовознавстві, що й зумовлює актуальність їх дослідження як особливих синтаксичних конструкцій. Їх аналізу присвячені монографічні дослідження І. Вихованця, К. Городенської, А. Загнітка, Н. Іваницької, Н. Костусяк, Т. Масицької, М. Мірченка, А. Мойсієнка, Л. Шитик, К. Шульжука та ін.

Незважаючи на такий потужний науковий доробок, питання аналізу ускладнених конструкцій остаточно не розв'язані, оскільки на кожному етапі наукового пізнання постають все нові й нові горизонти їхнього дослідження. Саме в такому аспекті й виконана рецензована дисертація.

Актуальність дослідження О. Новікової мотивована необхідністю комплексного аналізу простого ускладненого речення. Крім того, актуальність мотивована тенденцією сучасних мовознавчих студій дослідити ускладнювальні конструкції в проєкції на формально-синтаксичний та семантико-синтаксичний рівні речення.

Рецензована дисертація є першим монографічним дослідженням простих ускладнених речень сучасної української літературної мови, з позицій функційного підходу до поглиблення типології ускладненого речення. У ній зроблено спробу синтезувати різні аспекти аналізу простих ускладнених речень та описати їх як цілісні утворення, простежити систему співвідношень різних формально-синтаксичних ускладнювальних конструкцій з їхніми семантико-синтаксичними корелятами.

Належний теоретичний рівень дослідження забезпечило те, що п. Новікова спирається на широке коло наукових праць лінгвістів, які стали важливим підґрунтям для вироблення теоретичних засад до аналізу простого ускладненого речення та впорядкування українськомовного поняттєвого апарату.

Серед авторів, ідеї яких О. Новікова аналізує й узагальнює, – І. Вихованець, М. Вінтонів, К. Городенська, А. Грищенко, Н. Гуйванюк, І. Завальнюк, А. Загнітко, Н. Іваницька, О. Кульбабська, А. Мойсієнко, В. Русанівський, К. Шульжук та ін.

Крім того, авторка активно послуговується науковим доробком попередників, у працях яких досліджено мінімальні синтаксичні одиниці семантичного типу (Н. Арват, Н. Арутюнова, Г. Золотова, Т. Ломтев, Л. Теньєр, Ч. Філлмор).

Поза будь-яким сумнівом, такого зразка праці, як рецензована дисертація, є етапними у розвитку лінгвістичної думки і постають у двох вимірах: з одного боку, це узагальнення всього того набутку дослідження граматичного ладу, якого досягла наукова думка на відповідний період; з другого – подібне осмислення завжди орієнтоване на перспективу, оскільки встановлюються ті напрями видозмін у граматичній будові, що є найсуттєвішими на сучасному зрізі.

Позитивним є те, що у дисертаційній праці зроблено спробу подати смно і водночас цілісно проблематику кафедри української мови Волинського національного університету імені Лесі Українки у межах наукової теми «Грамматичні одиниці й категорії української мови».

Авторка чітко визначає **мету та завдання** роботи, відповідно до яких створено алгоритм комплексного аналізу ускладненого речення на тлі формально-синтаксичної й семантико-синтаксичної структур речення; побудовано цілісну систему моделей, що ускладнюють речення. Для досягнення поставленої мети було простежено еволюцію поняття *просте ускладнене речення* на тлі розвитку загальної теорії про речення як мінімальної синтаксичної одиниці, визначено його сучасний обсяг; обґрунтовано концептуальні засади лінгвістичного потрактування поняття *просте ускладнене речення*; уточнено класифікаційні ознаки ускладненого речення та поглиблено його традиційну типологію; систематизовано й уніфіковано поняттєво-термінологійний апарат для номінації конструкцій, що ускладнюють просте речення, простежено їхні термінологійні співвідношення; схарактеризовано додаткову предикативність як диференційну ознаку ускладнювальних конструкцій, описано її граматичну семантику, систему засобів вираження й комунікативний потенціал напівпредикативних одиниць; досліджено систему засобів вираження напівпредикативності в її зв'язку із семантикою й функційною спрямованістю пояснювальних конструкцій; обґрунтовано закономірності функціонування різних ускладнювальних конструкцій у простому реченні; окреслено типологічні вияви відокремлених членів речення в структурі простого ускладненого речення; розглянуто специфічні особливості речень з однорідними членами та їхній структурно-семантичний аналіз; проаналізовано структурні особливості простих речень, ускладнених вставними та вставленими синтаксичними одиницями, уточнено основні принципи розмежування розглянутих конструкцій, описано їхні функційно-семантичні різновиди; схарактеризовано речення зі звертаннями, частками та вигуками, описано їхні лексико-семантичні, структурно-функційні й інтонаційні особливості вживання; виявлено явища, суміжні з ускладненням у структурно-граматичному й семантичному аспектах.

Окреслене вище увиразнює **наукову новизну** роботи, в якій уперше науково обґрунтовано ускладнене речення на тлі формально-синтаксичної та семантико-синтаксичної структур. Установлено й розглянуто основні ознаки, що відрізняють напівпредикативне утворення від інших випадків актуалізації потенційної предикативності. Створено типологію моделей, реалізованих у формально та семантично неелементарному реченні. На засадах комплексного підходу системно описано кореляції формально-синтаксичних і семантико-синтаксичних ознак конструкцій, що ускладнюють просте речення. Уточнено й уніфіковано поняттєво-категорійний апарат, визначено мінімальний корпус термінів, необхідних для осмислення сутності поняття *просте ускладнене речення* в проєкції на формально-синтаксичну й семантико-синтаксичну структуру речення. Визначено типологію пояснювальних конструкцій, проаналізовано їхні семантичні й функційні вияви. Уперше в українському мовознавстві обґрунтовано уналежнення конструкцій зі значенням конкретизації до пояснювальних одиниць як різновидів, що мають «необхідний» граматичний засіб вираження.

Вагомою є **теоретична цінність** дисертаційної праці з огляду на групові отримані результати, що сприятимуть подальшому поглибленню функційно-категорійної граматики загалом та заповненню однієї з лакун теорії синтаксичних зв'язків зокрема. Положення дисертації вдосконалюють інструментарій аналізу простого ускладненого речення на формально-граматичному, семантико-синтаксичному й комунікативному рівнях, збагачують учення про кореляцію цих рівнів новими аргументами й ілюстраціями; доповнюють теоретичну граматику у сфері типології ускладнювальних синтаксичних одиниць та законів їхнього конструювання. Результати наукової розвідки слугуватимуть підґрунтям для розгортання нових досліджень зв'язку міжрівневих ознак у системі членів речення, що відкриє перспективи для подальших наукових пошуків.

Практичне значення також не підлягає сумнівам, оскільки одержані результати дослідження можна використати у викладанні базових вишівських курсів сучасної української мови. Вони дадуть змогу мовцеві свідомо орієнтуватися у виборі ускладненого речення із системи близьких за значенням одиниць. Робота стимулює оновлення навчальних програм і курсів із синтаксису, може бути корисною при написанні кваліфікаційних робіт студентів, магістрантів та аспірантів філологічного фаху. Матеріали дисертації можна покласти в основу нового навчального посібника із синтаксису простого ускладненого речення,

Матеріали дисертації знайдуть зацікавленого читача і з-поміж вітчизняних, і з-поміж зарубіжних лінгвістів, заактивізують переосмислення і нормативних курсів з питань теоретичної граматики, синтаксису простого ускладненого речення, зацікавлять і коло фахівців, і широкий читацький загал оригінальністю суджень, несподіваністю ракурсів у розгляді традиційних проблем, неабиякою ерудицією авторки.

Дисертаційна праця має і навчальне значення: цікаві приклади, їх характеристика – це свіжий ілюстративний матеріал для лекцій і практичних занять із сучасної української літературної мови, лінгвістичного аналізу тексту, комунікативної лінгвістики та інших дисциплін гуманітарного циклу.

Відзначаючи актуальність і наукову вагу дисертації, зазначимо, що праця вирізняється на загальному науково-лінгвістичному тлі наявністю новітніх поглядів на мовні явища.

Приємно вражає й те, що О. Новікова подає висновки до кожного розділу, які сприяють логічному виструнченню результатів дослідження.

Позитивно оцінюємо й те, що загальні висновки до роботи відображають окреслене дисертанткою коло завдань і, як і матеріал розділів, свідчать про достатній ступінь опрацювання проблеми.

Джерельною базою слугували тексти художнього дискурсу ХХ–ХХІ ст.; залучені також тексти наукового стилю й масмедійних жанрів; подекуди – речення з творів письменників ХІХ ст., фольклору та соціальних мереж. Картотека проаналізованих одиниць налічує близько 20 тисяч простих речень, що містять компоненти, які ускладнюють речення, а також ті одиниці, що демонструють перехідність між простим та складним реченнями.

Ґрунтовністю відзначається й **апробація** (авторка взяла участь у 20 міжнародних, всеукраїнських наукових та науково-практичних заходах різних рівнів) та вагома кількість публікацій – 26 позицій.

У **вступі** (с. 21-29) логічно обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження, описано його джерельну базу та методи опрацювання матеріалу, простежено зв'язок дисертації з науковими темами, доведено наукову новизну, розкрито теоретичне значення і практичну цінність роботи, схарактеризовано особистий внесок авторки, подано відомості про апробування результатів дослідження та кількість опублікованих праць, окреслено структуру дисертації.

У першому розділі (с. 30-151) «*Основні аспекти теоретичного осмислення простого ускладненого речення в сучасній лінгвістиці*» зацентровано на науково-теоретичних засадах дослідження простого ускладненого речення в сучасному мовознавстві, наголошено на пріоритетності їхнього комплексного студіювання, схарактеризовано критерії розмежування предикативності, напівпредикативності, прямої / непрямої додаткової предикативності, описано складні випадки розрізнення напівпредикативних конструкцій, особливу увагу зосереджено на проблемах типології простого формально неелементарного речення.

Узагальнюючи наукові здобутки попередників, О. Новікова стверджує, що структурі ускладненого речення притаманні два типи синтаксичних відношень: 1) додаткова предикативність і 2) внутрішньорядні відношення. Термін **предикативність** авторка витлумачує як вербальний засіб вираження предикації, що здійснює приписування ознаки предмету у співвіднесенні з конкретним моментом комунікації, а під предикацією розуміє семантичний аспект речення (с. 75).

Представлене розуміння предикації й предикативності в ускладненому реченні, на переконання авторки, підкреслює взаємозв'язок його складників, виявлений і в специфіці ситуації, що відбиває пропозиція цілісного речення (с. 76-77).

Детально аналізуючи відношення предикативності, авторка додатковою предикативністю вважає явище, у якому набуває відображення зв'язок між семантичною складністю речення і його синтаксичною структурою (с. 79). Наявність додаткової

предикативності, – продовжує авторка, – відрізняє речення як від семантично складного, але синтаксично елементарного, так і від речення складного. Оскільки додаткова предикативність неоднорідна із синтаксичного боку, О. Новікова розмежувала її на пряму і непряму, детально проаналізувавши кожен тип прямої додаткової і непрямої додаткової предикативності окремо.

Скрупульозне ознайомлення з теоретичними надбаннями попередників, дослідників синтаксису дало авторці змогу глибше дослідити проблемні питання семантико-синтаксичної теорії, що мають безпосереднє відношення до об'єкта й завдань дисертації, уточнити поняттєво-термінологійний апарат, сформулювати не тільки теоретичне тло роботи, а й окреслити власну авторську позицію щодо визначення загальної спрямованості роботи (с. 151).

У другому розділі (с. 152-224) *«Типологія відокремлених членів речення»* розглянуто сутність відокремлення, уточнено його статус у системі синтаксичних зв'язків, описано типологію відокремлених членів речення, подано їхню формально-синтаксичну й семантико-синтаксичну диференціації, проаналізовано інтегральні ознаки відокремлених і невідокремлених членів, диференційні ознаки, що відрізняють відокремлені члени від невідокремлених.

З'ясовуючи типологію відокремлених членів речення, авторка констатує, що адекватний і вичерпний опис відокремлення як синтаксичного явища ґрунтується на понятті синтаксичного зв'язку у внутрішньому і зовнішньому членуванні (с. 161).

Однак специфіку відокремлення О. Новікова вбачає не тільки в засобах граматичного (синтаксичного) зв'язку між членами речення, а й у тому, що сприяє здійсненню семантичного зв'язку між відрізками тексту (с. 172). Детально проаналізовано відокремлені означення (с. 172-192), залежно від позиції щодо антецедента їх поділено на два різновиди: препозитивні і постпозитивні означення (с. 175). Особливого значення надано аналізу прикладки як різновиду означення (с. 181-182). Щодо функціонування прикладок у структурі речення О. Новікова виокремила шість моделей, та щоб визначити характер апозитивної конструкції, побудованої за виокремленими моделями, на переконання О. Новікової, недостатньо знання категорійної семантики чи позиції прикладки щодо головного слова, бо тільки комплексний аналіз різних чинників дасть змогу розмежувати прикладку та головне слово (с. 190). Специфічна особливість порівняльних зворотів, на відміну від інших типів відокремлених і невідокремлених членів речення, на переконання Ольги Олександрівни, полягає у тому, що їм притаманна наявність моменту порівняння, граматично вираженого зазвичай сполучниками (с. 202). Подібність та відмінність відокремлених порівняльних зворотів з іншими типами відокремлених членів речення і стала підставою аналізувати відокремлені порівняльні звороти як один із типів відокремлених членів речення (с. 203).

Заслуговує на увагу п. 2.4., присвячений аналізу функційних виявів відокремлених обставин, синтаксичний зв'язок яких у реченні складний, багатовимірний і виявляється комплексом неоднорідних за граматичною природою більш простих типів зв'язку, кожен із яких має свою специфіку і вносить певну частку до загального зв'язку (с. 203). Аналіз категорії відокремлення дав підстави О. Новіковій констатувати, що відокремлена обставина є найбільш уживаною з-поміж другорядних членів речення. Попри залежність від обох головних членів речення вона

тяжіє до присудка, саме тому в певних умовах об'єктивно втрачає зв'язок із суб'єктом, набуваючи відповідного зв'язку з об'єктом (с. 206). Авторка переконливо стверджує, що збереження залежності від присудка є обов'язковим, оскільки за умови втрати зв'язку відокремленої обставини з підметом спричинює нейтралізацію напівпредикативності (с. 206).

Широкий фактичний матеріал дав авторці змогу спостерегти, що відокремлена обставина не позбавлена зв'язку з підметом не лише з експлікованим, але і з його репрезентантом (с. 207).

У розділі наголошено, що відокремлена обставина поєднувана напівпредикативним зв'язком із різними типами присудків без будь-яких обмежень, що підтверджено вдало підібраними ілюстраціями (с. 207-209).

Авторці вдалося виявити двоспрямовані синтаксичні зв'язки відокремлених обставин у випадках, коли, зовні ізольовані, вони становлять собою відповідь на запитання в діалогізованих монологіях й у відповідних репліках діалогів: відокремлена обставина пов'язана з граматичною основою речення-питання, пор.: *Як вони працюють? Не прогнозуючи, не прораховуючи ні кроків, ні наслідків* (Голос України, 26.08.2019) (с. 209-210).

Детально проаналізувала п. Новікова зв'язок дієприслівникової відокремленої обставини з головним членом односкладного речення. При цьому авторка зауважує, що в односкладних реченнях немає обмежень для напівпредикативного зв'язку відокремленої обставини, оскільки вона поєднувана з будь-яким дієсловом, що виконує функцію головного члена речення. Напряму зв'язку у цьому випадку не відрізняється від напряму відповідного зв'язку з дієсловом-присудком у двоскладному реченні (с. 212).

Аналізуючи зв'язок «відокремленої обставини з компонентами речення, що перебувають поза предикативним центром, авторка зауважує, що відокремлена обставина виявляє напівпредикативний зв'язок не тільки з членами граматичної основи, але й з тими реченневими компонентами, що знаходяться за його межами, утворюючи з ними синтаксичні поєднання – із прислівником, іншим дієприслівником, інфінітивом та іменником (с. 215). Такі поєднання, на думку авторки, зовсім не однотипні, кожне з них специфічне й потребує окремого наукового аналізу (с. 216). Такий аналіз авторка здійснила на основі значної кількості наведених ілюстрацій (с. 217-221).

У третьому розділі (с. 225-290) «Структурно-семантичні особливості координованих синтаксичних одиниць» виокремлено й ієрархізовано семантико-синтаксичні кореляти конструкцій з однорідними членами речення та пояснювальних синтаксичних одиниць, з'ясовано специфічні особливості речень з однорідними членами, із пояснювальними конструкціями, окреслено їхній структурно-семантичний та функційний аналіз, проаналізовано периферійні вияви пояснювальних одиниць.

Аналізуючи структурно-семантичні особливості координованих синтаксичних одиниць, авторка з'ясовує функційні вияви конструкцій з однорідними членами, які реалізують у реченнях сурядні відношення двох типів: 1) відношення синтаксично недиференційованих членів; 2) відношення синтаксично диференційованих членів (с. 243).

Ряд недиференційованих членів охоплює чотири самостійні типи відношень з відповідними сполучниками. На с. 244-247 детально проаналізовано ці відношення, представлено вдалий ілюстративний матеріал. Ряд диференційованих членів, – на переконання О. Новікової, – охоплює відношення, які виявляють різний ступінь самостійності (с. 248). Крім власне-сурядних, члени ряду можуть виражати пояснювальні відношення, які вияскраплюють пояснювальну семантику поняття, вираженого попереднім членом речення. Ряди, яким притаманні пояснювальні відношення, переважно замкнені. Вони реалізовані сполучниковим, а також безсполучниковим зв'язком. Такі відношення авторка розподілила на вужчі різновиди: 1) власне-пояснювальні, 2) уточнювальні, 3) конкретизувальні (с. 251), дефінуючи пояснювальні синтаксичні відношення як один із різновидів конструкцій із синтаксично паралельними щодо загального, головного компонента членами (с. 252). Акцентовано на детальному аналізі власне-пояснювальних, уточнювальних та конкретизувальних синтаксичних конструкціях (с. 252-270).

Пояснювальні конструкції, на переконання авторки, так само, як і конструкції з однорідними членами, є реченневими конструкційними ускладнювачами. Не залишилися поза увагою Ольги Олександрівни й периферійні вияви пояснювальних одиниць, до яких авторка відносить синтаксичні утворення зі значенням «включення», покласифікувавши їх на три групи: 1) ілюстративні, 2) підсилювальні, 3) корегувальні. Ці одиниці, – констатує авторка, – ускладнюють просте речення другорядною предикацією, що оформлює відповідну пропозицію як другорядне висловлення (с. 285-287).

У четвертому розділі (с. 291-386) «Функційні вияви вставних і вставлених компонентів, звертань, часток та вигуків» проаналізовано структурні особливості простих речень, ускладнених вставними та вставленими синтаксичними одиницями, уточнено основні принципи розмежування розглянутих конструкцій, представлено функційно-семантичні різновиди цієї синтаксичної категорії, схарактеризовано речення зі звертаннями, частками та вигуками, описано їхні лексико-семантичні, структурно-функційні й інтонаційні особливості вживання; проаналізовано явища, суміжні з ускладненням у структурно-граматичному й семантичному аспектах.

Виділено й проаналізовано шість найуживаніших структурно-семантичних груп вставних конструкцій, які виконують функцію текстової зв'язності, акцентно-стверджувальну, акцентно-гіпотетичну, оцінну, фатичну тощо (с. 320-334).

На функційні моделі покласифікувала авторка вставлені синтаксичні одиниці (с. 342-346).

Опрацювавши значний обсяг наукової літератури, О. Новікова детально дослідила структуру і семантику звертальних конструкцій у простому ускладненому реченні. Представила і проаналізувала вісімнадцять лексико-семантичних груп звертальних конструкцій (с. 352-365). Такий комплексний функційний аналіз апелятивних конструкцій дав авторці змогу виокремити найбільш характерні функції звертання: номінативну, соціально-регулятивну (етикетну), вокативну, емоційно-експресивну, оцінно-характеризувальну, дискурсивну, дейктичну (с. 365).

Не залишила поза увагою О. Новікова й утворення з частками, виділивши три типи таких конструкцій: 1) стверджувальні, 2) заперечні, 3) питальні. Авторка

наголосила, що саме питальні частки є основними складниками речень-часток, за допомогою яких виражають реакцію мовця на слова співрозмовника (с. 367-373).

Визначаючи вигуки як особливий тип реченнєвих утворень, авторка кваліфікує їх як граматично незалежний та інтонаційно відокремлений компонент речення, який виражає емоції мовця лиш опосередковано. Складність семантико-синтаксичної репрезентації утворень із вигуками, на думку О. Новікової, зумовлена специфічністю їхнього значення, яке не можна описати звичайним способом, оскільки конструкції з вигуками безпосередньо висловлюють суб'єктивно-чуттєве ставлення до дійсності, не називаючи його при цьому (с. 384).

Структура роботи добре продумана й усистемнена, вона логічно впливає з тих завдань, які поставила перед собою дисертантка. Виклад матеріалу науково виважений і послідовний, підкріплений добре підготовленою теоретико-методологією базою та широким фактичним матеріалом. Відчутна авторська позиція щодо досліджуваної проблеми.

Висновки до дослідження розлогі, відзначені структурованістю формулювань, логічно впливають із проведеного аналізу, чітко відповідають поставленим завданням і проблематиці дисертації.

О. Новікова не просто узагальнює основні підсумкові позиції, що раніше фігурували у висновках до розділів, а виходить на рівень викінчених узагальнень, що постають як найвищий компонент усієї роботи. Висновки аж ніяк не нав'язуються тому; хто читає, а запрошують його до подальшої розумової співпраці й полеміки. З'яву такої праці можна тільки вітати, адже вона будить творчу думку, спонукає до роздумів, порівняння й аналізу.

Ознайомлення з текстом дисертаційної праці О. Новікової спонукало нас до деяких побажань і міркувань:

1. У дисертації не знайшли належного висвітлення деякі важливі теоретичні положення. Ідеться передусім про засоби експресивного синтаксису, які побіжно репрезентовані в різних розділах рецензованої роботи, проте цілісне уявлення втрачається. З одного боку, нам зрозуміла позиція авторки, оскільки часто засоби експресивного синтаксису перебувають поза структурою ускладненого речення, проте елементи усного мовлення все більше проникають в інші стилі мовлення, зокрема в художній, публіцистичний тощо. Крім того, замість називного уявлення чи називного теми трапляються структури в непрямих відмінках тощо. На нашу думку, засоби експресивного синтаксису варто було б проаналізувати окремим підрозділом, а не розпорошувати в усій роботі.

2. Аналіз прикладки та вставних синтаксичних одиниць цілком коректний із опертям на відомі концепції І. Вихованця, К. Городенської, Н. Гуйванюк, А. Загнітка, М. Кобилянської, А. Мойсієнка та ін., але в аналізі цих конструкцій варто було б більше акцентувати увагу на співвідношенні референції мовленнєвого продукту з мовцем і адресатом, виокремлюючи типи референції: інтродуктивну, ідентифікаційну, невизначену й нульову.

3. Інколи дисертантка вживає певні терміни, вважаючи їх загальноприйнятими, ніби самі собою зрозумілими. Зокрема це стосується поняття «синтаксична позиція» (с. 35; с. 86) чи «додаткова синтаксична позиція» (с. 38), якими авторка оперує у своїй роботі, проте не подає їхнього тлумачення.

4. Цікаво було би дізнатися, чи впродовж роботи над дисертацією виявлено якісь постійні, повторювані особливості ускладнених речень у різних стилях сучасної української літературної мови, чи зафіксовано характерні моделі ускладнених речень, притаманні окремим авторам?

Проте висловлені вище зауваження, міркування та пропозиції не впливають на високу позитивну оцінку дисертаційної роботи О. Новікової і переважно мають рекомендаційний характер, що скеровано передусім на перспективи подальшого дослідження, які авторка чітко окреслила.

Загальний рівень дисертаційної роботи О. Новікової вважаємо високим, таким, що засвідчує глибину й усебічну обізнаність авторки у відповідній науковій проблематиці, зумовлюючи теоретичну та практичну переконливість наведених у дисертації міркувань.

Автореферат дисертації та публікації повністю віддзеркалюють основні положення дисертаційної роботи.

Здійснений аналіз дає підстави стверджувати, що дисертація Ольги Олександрівни Новікової «Просте ускладнене речення в сучасній українській літературній мові: структура, семантика» є актуальним, новаторським, самостійним і завершеним дослідженням, що відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, унесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 16 серпня 2016 р., № 1159 від 30 грудня 2015 р. та 567 від 27 липня 2016 р.), а її авторка – Ольга Олександрівна Новікова – заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 – українська мова.

Офіційний опонент –

доктор філологічних наук, професор
кафедри української філології та
журналістики Херсонського
державного університету

Володимир ОЛЕКСЕНКО

22.04.2021 р.

Підпис В. П. Олексенка підтверджую
Начальник ВК

Відгук надійшов до спецради 24.04.2021р.
Учений секретар *Гр* (Гривалюк О.І.)